

DE SLAG

• Kees Fieggen

om het hart

WAT ZIJN ONZE PRIORITEITEN - ALS CHRISTEN, ALS MENS IN DEZE VERANDERENDE WERELD? HERMAN PAUL HEEFT EEN TIJDLANG EEN LEERSTOEL OVER SECULARISATIE BEKLEED EN HEEFT TWEE BOEKEN OVER DAT ONDERWERP GESCHREVEN. DE TITEL VAN HET EERSTE BOEK STAAT OOK ALS TITEL BOVEN MIJN ARTIKEL, WANT DAT GEEFT WEER WAAR HET IN WEZEN OM DRAAIT. AUGUSTINUS DACHT VOLGENS PAUL ALS GEEN ANDER NA OVER “VERLANGENS DIE ONTSPOREN ZODRA ZE ZICH AFKEREN VAN DE SCHEPPER EN HUN VERVULLING ZOEKEN IN HET GESCHAPENE”. IN ZIJN TWEEDE

BOEK¹ (EN IN EEN ARTIKEL IN HET RD²) BENOEMT HIJ HET CONSUMENTISME ALS NIEUWE RELIGIE.

EEN AANTAL GELIJKENISSEN IN HET LUKAS-EVANGELIE STELT ONS STEEDS WEER DE VRAAG: WAT ZIJN ONZE PRIORITEITEN, WAAR GAAT ONS HART NAAR UIT, WAT VINDEN WE ECHT BELANGRIJK IN HET LEVEN? IN DIT ARTIKEL WIL IK DAAR NADER OP INGAAN EN DAARBIJ REGELMATIG AANDACHT VRAGEN VOOR DETAILS DIE WE BIJ HET LEZEN MAKKELIJK OVER HET HOOFD ZIEN (MET DANK AAN *KENNETH BAILEY*³).

Niets nieuws onder de zon

Het ontbreekt de meesten van ons aan niets, maar we blijven kopen. Tel maar eens het aantal malen per dag dat een bestelbusje door de straat rijdt om weer een nieuw pakketje af te leveren (voor middernacht besteld, de volgende dag geleverd). Waar komt die 'heb'-zucht toch vandaan? Paulus noemt het afgodendienst!

Volgens Paul kan de consument in ons zo sterk zijn, dat ons christen-zijn van kleur verschieft. Secularisatie speelt zich af in het hart - dat vaak verscheurd wordt door verlangen naar God en verlangens naar wat we nu kunnen hebben en zijn (inclusief de cadeaus die we met Kerst kopen en de vraag waar we de mooiste preek en aanbiddingsmuziek kunnen krijgen).

Er is niets nieuws onder de zon, want Salomo schreef al: *Bescherm je hart boven alles wat te behoeden is, want daaruit zijn de uitingen van het leven (Spr.4:23) en: Vertrouw op de HEERE met heel je hart (Spr.3:5a).*

Tegenstellingen

Een collega toonde me enkele jaren terug een groot huis in India met drie restaurants. Het wordt bewoond door één gezin - elke avond kiezen ze waar ze zullen gaan eten. Elk van de restaurants kookt elke avond alleen voor hen - twee van de drie dus tevergeefs. Het doet denken aan de rijke man en de arme Lazarus over wie de Heer Jezus vertelt (lees dat eerst maar eens na in Lukas 16:19-31). Deze rijke man droeg dure kleren (zelfs ondergoed van het duurste merk) en feestte elke dag - zijn dienaren kenden dus geen sabbat. Dit detail maakt duidelijk dat deze man zich niets aantrok van Gods Wet.

Maar let op: deze man heeft geen naam - anders dan wat we in de wereld zien, waar de rijken met naam en foto prijken in de glossy's. Lazarus (Eleazar - hulp van God) is de enige in de verhalen van onze Heer die wel bij name wordt genoemd - hij lag elke dag voor de deur, een uitgelezen kans van de rijke man om barmhartigheid te bewijzen (die roemt tegen het oordeel). Sterker nog: ze hadden als zes broers met z'n zevenen kunnen zijn - weer zo'n apart detail in dit verhaal.

Verschillende bestemmingen

Op het eerste gezicht lijkt deze geschiedenis erop te wijzen dat rijken niet behouden worden en arme sloebers wel. Maar dat is veel te simpel: we worden niet behouden door werken en zelfs niet als vergoeding voor wat we hier tekort zijn gekomen. Maar hoe we ons hier gedragen, laat wel zien wat er in ons hart is. Alleen geloof kan ons behouden, maar echt geloof komt nooit alleen. Kijk naar de rijke man: hij liet altijd anderen voor hem werken en dat probeert hij zelfs in de hades nog. Hij kent Lazarus

Citaat uit RD interview met Herman Paul 16-1-2020

„Consumentisme zie ik als een van de voornaamste religies van deze tijd. Het lijkt op een godsdienst, omdat het liturgische rituelen heeft, zoals de kerstaanbiedingen. Het evangelie is dat het ware geluk voor iedereen te koop is. Consumentisme wil mensen vormen tot mensen die hun identiteit ontlenen aan de kleding die ze dragen, de spulletjes waarmee ze zich omringen en de ervaringen die ze kopen. Consumentisme appelleert ook aan verlangens om het goed te hebben, succesvol te zijn en door anderen te worden gezien. Dit alles staat op gespannen voet met het christelijke geloof: het leidt van God af in plaats van naar Hem toe. Ook dat drukt het beeld van een nieuwe religie uit.”

(detail) bij naam, vraagt of hij hem barmhartigheid wil bewijzen - maar heeft zelf nooit barmhartigheid bewezen. Wellicht wilde Lazarus best zijn pijn verlichten, maar het was onmogelijk geworden: de kloof is te groot. Jezus had mensen al uitgedaagd om bij een feestmaal vooral ook mensen in nood uit te nodigen - en denk aan: *gelukkig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid verkrijgen (Mat.5:7).*

Bij de rijke man stond alles en iedereen in dienst van zijn genoegens, terwijl Lazarus afhankelijk was van wat anderen hem gaven. Zijn naam geeft aan dat hij opzag tot God en dat hij een ereplaats in Abrahams schoot krijgt, geeft aan dat hij net als deze aartsvader een gelovige was - anders dan de rijke man een echte zoon van Abraham. Vergelijk Lukas 3:8, Johannes 8:39 en Romeinen 4:11,13.

Discussie met Abraham

De rijke man heeft te laat spijt. Het enig positieve aan hem is dat hij het zijn vijf broers gunt om zich te bekeren. Maar dat zien we vaker bij de mensen van deze wereld: ze zorgen goed voor zichzelf en hun eigen volk (denk aan de slogan 'eigen volk eerst'). Abraham weet echter beter: *ze hebben Mozes en de profeten.* Daarmee geeft hij aan wat het probleem was met deze arme, rijke man: hij had niet geluisterd naar wat God al tegen hem had gezegd. En Abraham weet ook dat zelfs als er iemand opstaat uit de doden, mensen dan toch niet willen luisteren. De schriftgeleerden en Farizeeën bleven vragen naar tekenen (11:16), maar geloofden die tekenen niet (11:29,30). Dat kwam omdat ze het Woord niet echt serieus namen: *als u Mozes geloofde, zou u Mij geloven (Johannes 5:30-47).* Dit woord

>>

van de aartsvader werd waarheid toen een andere Lazarus opstond: ze wilden hem het liefst weer uit de weg ruimen!

De gulle rijke man

Deze geschiedenis van de rijke man en de arme Lazarus is de derde in een rij: alle drie hebben verkwisting als thema en alle drie zijn bedoeld om het hart van de Farizeeën te raken (15:2; 16:14). De eerste verkwister is de verloren zoon (hij komt tot bekering) en de tweede is de onrechtvaardige rentmeester (16:1-13). Zijn heer was rijk en de rentmeester verkwistte zijn bezittingen. Waarschijnlijk waren de schuldenaars pachters die een deel van de opbrengst moesten afdragen. Deze rentmeester handelt slim als hem de wacht wordt aangezegd. Voordat hij de boeken inlevert, brengt hij enkele veranderingen aan in het voordeel van de schuldenaars. Dat doet hij met het oog op de toekomst, maar hij rekent daarbij waarschijnlijk op het genereuze karakter van zijn heer. Natuurlijk zou deze erachter komen, maar ondertussen zou het in hele dorp gonzen van de geruchten over de gulheid van deze landman. Beide pachters boeken een

winst van ongeveer anderhalf jaar dagloon. Merk op dat de rijke man het bedrog van zijn rentmeester niet terugdraait (hij prijst hem zelfs omdat hij met overleg te werk gaat). Anders dan die andere rijke man is hij eigenlijk beeld van de goedheid van God - net als de vader in de gelijkenis van de verloren zoon.

Zacheüs

Deze tollenaar uit Lukas 19 is alweer de zesde rijke man die we in Lukas tegenkomen. De eerste is de rijke dwaas in Lukas 12, die waarschijnlijk nogal eenzaam is (hij overlegt bij zichzelf ...) en niet beseft dat zelfs zijn leven van God geleend is (12:20). Hij had geen rijkdom in God opgebouwd (12:21). De tweede heeft een verkwistende zoon (verloren maar weer gevonden), de derde heeft een verkwistende rentmeester, de vierde heeft geen erbarmen met de arme Lazarus en de vijfde (18:19-30) is een overste die van zijn rijkdom moeilijk afstand kan doen. Met Zacheüs is het anders gesteld - als hij de Heer Jezus ontmoet en Hij zich bij hem uitnodigt.

Al wie de uitdaging aangaat om Hem binnen te laten, zal

niet hetzelfde blijven. De schat verhuist, omdat het hart verhuist. Niet voor niets trekt Jezus voor zijn discipelen een belangrijke conclusie uit de gelijkenis van de rijke dwaas (12:22-34): wees niet bezorgd, laat de hemelse Vader voor je zorgen - Hij wil je graag het Koninkrijk schenken! Dus waar ligt je hart? Daar zal ook je schat zijn. Zacheüs toont zich een ware zoon van Abraham (anders dan de rijke man met wie we begonnen). We kunnen niets uit deze wereld meenemen, maar we kunnen wel als het ware wat vooruitsturen: alles wat we weggeven, groeit aan als een tegoed op onze hemelse rekening (vgl. Fil.4:17).

Slaven van de komende Koning

De zevende rijke man is de Heer Jezus zelf. In 19:11-27 vinden we een gelijkenis in verband met zijn komende Koningschap. Hij deelt uit aan zijn slaven en de vraag is wat ze daarmee gaan doen. Wat betekent het *'doet zaken totdat ik kom'*?

Eerst meer over de achtergrond van deze gelijkenis. In bepaalde opzichten zal deze de toehoorders bekend zijn voorgekomen. In 40 v.C. ging Herodes (later de Grote genoemd) naar Rome om daar het koningschap te ontvangen. Er werden gezanten naar Rome gestuurd om dat te verhinderen, want velen waren tegen hem. Herodes moest oorlog voeren (en had daarbij de hulp van de Romeinen nodig) om zijn koningschap werkelijkheid te laten worden. Het was helemaal niet zeker of hij het zou redden, dus je nam een gok als je openlijk zijn kant koos. De grote vraag voor de slaven in de gelijkenis was dus: wie is deze Man voor mij? Gaat Hij echt Koning worden? Eén van de slaven heeft een ander idee over Hem dan de anderen: hij wist dat hij een streng man was, die wegnam wat hij niet had gezaaid. Deze slaaf dacht dat zijn heer een soort roverhoofdman was, die leefde van de opbrengst van waar anderen voor hadden gezwoegd - een beetje zoals de benden van de Midianieten, die in de tijd van Gideon net na de oogst het land leegroofden. Als deze slaaf gelijk had, zou zijn verdediging een compliment zijn geweest voor zijn Heer. Maar zo is Hij niet en de slaaf was waarschijnlijk gewoon bang om op het verkeerde paard te wedden.

Uw pond heeft opgebracht

Zowel de eerste als de tweede slaaf hebben een heel ander verhaal en een heel ander beeld van wie Hij toch wel is. Ze hadden vertrouwen in Hem gehad en hadden het pond voor Hem laten werken. Ze wisten dat Hij Koning zou worden, hadden geloof gehecht aan het *'totdat Ik kom'*. Ze hadden geen woorden als 'mogelijk' of 'misschien' ertussen gezet en hadden hun hals gewaagd. Want de gelijkenis maakt duidelijk dat er flinke tegenstand is: *zijn burgers haatten hem*. We zien dit gebeuren in Handelingen,

waar Stéfanus als het ware de gezant wordt die Hem achterna wordt gestuurd om duidelijk te maken dat ze niet willen dat Hij Koning over hen wordt. Vlak na de steniging van Stéfanus breekt een grote vervolging los.

Maar wat Hij zijn discipelen heeft toevertrouwd, heeft kracht in zich om te groeien. Daarom kunnen beide slaven opgewekt voor hun Heer staan en Zijn pond met grote winst teruggeven. Zoals Paulus zegt dat zijn werk in Korinthe zaaien was geweest en Apollos had begoten, maar God gaf de groei (1Korinthe 3:6,8).

Merk ook op dat Hij heel anders spreekt dan wat in de wereld gebruikelijk is. Hij prijst zijn slaven niet naar hun *succes*, maar om hun *trouw*! Het loon dat ze ontvangen, is daar ook naar: meer verantwoordelijkheid. Natuurlijk valt daar veel meer over te zeggen (zoals het loon in de zeven brieven van Openbaring ons ook vertelt), maar het is goed om ons te realiseren dat we als hemelburgers straks verantwoordelijkheid zullen dragen op aarde (we zullen immers met Hem regeren).

Wie is Hij voor u, voor jou, voor mij?

Hoe wij over Hem denken, wie Hij voor ons is, bepaalt voor een groot deel hoe wij handelen. Al wie rijk is in Hem en Hem verwacht - zowel als onze hemelse Bruidegom alsook als de Koning die zal regeren (eindelijk gerechtigheid!) - kan handelen zoals bijvoorbeeld Zacheüs of als de eerste en de tweede slaaf. Merk op dat er zeven slaven in die gelijkenis onbesproken blijven: genoeg ruimte om onze eigen naam in te vullen.

En het mooie in de dienst van onze Heer is dat Hij geen standaardantwoorden of reacties verwacht. We zijn allemaal verschillend in karakter en in omstandigheden, net als de discipelen van de Heer Jezus, als al die bijzondere mensen die we in Gods Woord als voorbeelden tegenkomen. De enige constante is de HEERE, wiens naam betekent dat Hij er altijd zal zijn en altijd dezelfde blijft. Op Hem kunnen we bouwen, vertrouwen, rekenen. Aan Hem, aan de komende Koning, de Heer Jezus, is de toekomst.

Terwijl ik aan dit artikel schrijf, dringt zich ook bij mij die vraag op: heeft Zijn aanwezigheid in mijn leven voldoende effect op mijn dagelijks handelen? Wie (of wat) gaat de slag om uw, om jouw, om mijn hart winnen? Wie is Hij voor mij? ■

¹ Herman Paul: *Shoppen in advent; een kleine theorie van secularisatie* (Kok Boekencentrum) - zie het interview daarover met hem in het RD van 16-1-2020

² Herman Paul: *Secularisatie anno 2020 voltrekt zich tussen shoppen en advent* (Forum-bijdragen in het RD van 11-1-2020)

³ Kenneth Bailey: *Jesus through Middle Eastern eyes* (2008)